

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧІВСЬКИЙ

«15» травня 2024 року

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ
"СТОМАТОЛОГІЯ"

Галузь знань : 22 "Охорона здоров'я"

Складник освіти: післядипломна освіта, спеціалізація

Спеціальність : Стоматологія

Попереднє освіта: Ступінь магістра за спеціальністю 221 " Стоматологія"

Одеса – 2024

Програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Стоматологія» складена на основі Примірної програми підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Стоматологія», яка розроблена відповідно до наказу МОЗ України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію».

Примірна програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Стоматологія» затверджена Наказом МОЗ України від 14.07.2022 р. № 1219.

Розробники:

Завідувач кафедри, д.мед.н., проф. Станіслав ШНАЙДЕР

Завуч кафедри, доцент Мілюся ХРИСТОВА

Доц., к.мед.н., Олексій МАСЛОВ

Ас., Аліна САВВОВА

Ас., к.мед.н Оксана СВІТЛИЧНА

Програма підготовки в інтернатурі «Стоматологія» затверджена на засіданні кафедри загальної стоматології

Протокол № 12 від «27» березня 2024 року

Завідувач кафедри

Станіслав ШНАЙДЕР

Програма підготовки в інтернатурі «Стоматологія» схвалена предметною цикловою методичною комісією зі стоматологічних дисциплін

Протокол № 5 від «15» квітня 2024 року

Голова предметної циклової методичної комісії зі стоматологічних дисциплін

Володимир КРИКЛЯС

Програма підготовки в інтернатурі «Стоматологія» затверджена Вченою радою стоматологічного факультету

Протокол № 8 від «9» квітня 2024 року

Голова Вченої ради стоматологічного факультету
к.м.н., доцент

Володимир ВАЛЬДА

1. ОПИС ПРОГРАМИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, складник освіти	Характеристика
Загальна кількість: Кредитів: 15,6 Годин: 468 Змістових модулів: 2	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність: «Стоматологія» Складник освіти: Післядипломна освіта, первинна спеціалізація	1 рік інтернатури: • 3 місяці навчання на профільній кафедрі закладу вищої освіти (468 години, 15,6 кредити ECTS) • 8 місяців на базах стажування (1248 годин) Лекції (50 год.) Семінарські заняття (150 год.) Практичні заняття (304 год.)

Графік освітньої та практичної частини проходження інтернатури

Рік підготовки	МІСЯЦІ											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
I-й	Б	К	К	К/Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б/К	В

Примітка:

Б – практична частина підготовки на базі стажування;

К – освітня частина підготовки - навчання на кафедрі;

В – відпустка.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРОГРАМИ

Мета підготовки за програмою інтернатури за спеціальністю «Стоматологія» - забезпечення набуття лікарями-інтернами компетентностей, необхідних для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста, та який ґрунтується на академічній доброчесності, медичній етиці та деонтології, доказовій медицині.

Основним завданням інтернатури зі стоматології є підвищення рівня практичної і теоретичної підготовки лікарів-інтернів, їх професійної готовності до самостійної лікарської діяльності з метою присвоєння звання «лікар-спеціаліст».

Завдання лікаря - інтерна:

1. Керується чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, організацію стоматологічної допомоги.
2. Застосовує сучасні методи діагностики та лікування захворювань ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.
3. Надає невідкладну стоматологічну допомогу при гострих запальних процесах, травматичних пошкодженнях, кровотечах, а також допомогу при анафілактичному шоці, гострій серцевій та дихальній недостатності, гіпоксії, набряку гортані, при попаданні чужорідних тіл у дихальні шляхи, гіпертонічному синдромі.
4. Здійснює нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів.
5. Працює в тісному контакті з суміжними спеціалістами та службами.
6. Бере участь у моніторингу здоров'я населення, сприяє поширенню медичних знань серед населення.
7. Дотримується принципів медичної деонтології.

8. Планує роботу та проводить аналіз її результатів.
9. Керує роботою середнього медичного персоналу.
10. Веде лікарську документацію.
11. Постійно удосконалює свій професійний рівень.

Лікар – інтерн знати:

- чинне законодавство та нормативні документи, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я;
- основи права в медицині;
- права, обов'язки та відповідальність лікаря-стоматолога;
- організацію стоматологічної допомоги;
- показники роботи лікувально-профілактичної установи, диспансерного нагляду та лікарського контролю;
- сучасну класифікацію захворювань ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки;
- пріоритетні технології, що застосовуються в сучасній стоматологічній практиці;
- клініку, профілактику та діагностику стоматологічних захворювань;
- засоби індивідуального захисту у від гострих респіраторних захворювань та особливо небезпечних інфекцій;
- форми і методи санітарної освіти серед населення;
- правила оформлення медичної документації;
- передові інформаційні та Інтернет технології;
- сучасну наукову літературу та науково-практичну періодику за фахом, методи її аналізу та узагальнення.

Лікар – інтерн повинен вміти:

- проводити обстеження стоматологічного хворого, застосовуючи основні та допоміжні методи;
- проводити диференційну діагностику основних стоматологічних захворювань;
- діагностувати аномалії розвитку зубів, деформації щелеп та прикусу;
- діагностувати захворювання слинних залоз;
- застосовувати різні види знеболювання за показаннями;
- проводити терапевтичне, ортопедичне, хірургічне лікування і здійснювати при наявності відповідних показань профілактику таких захворювань у дорослих та дітей:
  - некаріозних уражень твердих тканин зуба (шліфування, ремінералізуюча терапія, пломбування з використанням композитних та інших матеріалів);
  - карієсу зубів (ремінералізуюча терапія, закриття фісур, препарування каріозних порожнин, виготовлення та застосування ізолюючих прокладок, тимчасових і постійних пломбуючих матеріалів, шліфування та полірування пломб за показаннями);
  - пульпіту (вітальний та девітальний метод, ампутація та екстирація пульпи, комбінований метод, надання невідкладної допомоги);
  - періодонтиту (механічна, хімічна та медикаментозна обробка кореневих каналів, розширення їх і пломбування, застосування фізіотерапевтичних методів, надання невідкладної допомоги);
  - захворювань пародонту (гінгівіт, пародонтит, пародонтоз, ідіопатичні захворювання, пародонтоми);
  - захворювань слизової оболонки порожнини рота (травматичні ушкодження, інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання, ураження слизової оболонки ротової порожнини при інтоксикаціях, гіпо- та авітамінозах, захворюваннях крові, ендокринної, серцево-судинної, нервової систем, шкіри, шлунково-кишкового тракту, колагенозах, дерматозах, передракових захворюваннях);
  - хейлітів, аномалій та захворювань язика;
  - неврогенних захворювань щелепно-лицевої ділянки;
- провести клінічне обстеження хворого з хірургічними стоматологічними захворюваннями, травмами;
- провести просте видалення зуба, надати хірургічну допомогу при гострому запальному процесі щелепно-лицевої ділянки, при травмі; визначити показання до госпіталізації;

- проводити ортопедичне лікування та профілактику таких захворювань:
- патологічне стирання зубів та його ускладнень,
  - часткова відсутність зубів,
  - повна відсутність зубів,
  - захворювання висково-нижньощелепного суглоба, обумовлені порушеннями в зубощелепній системі;
  - виготовити незнімні та знімні нескладні конструкції зубних протезів (штифтові зуби, коронки, містковидні протези тощо).

Перелік обов'язкових компетентностей по закінченню інтернатури:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія», або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.
Загальні компетентності	<p>ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.</p> <p>ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності.</p> <p>ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня.</p> <p>ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.</p> <p>ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою.</p> <p>ЗК 06. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці.</p> <p>ЗК 07. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка).</p> <p>ЗК 08. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.).</p> <p>ЗК 09. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності.</p> <p>ЗК 10. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.</p> <p>ЗК 11. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.</p> <p>ЗК 12. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.</p> <p>ЗК 13. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги, домедичної допомоги за міжнародними протоколами.</p> <p>ЗК 14. Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.</p>
Професійні	ПК 01. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні

компетентності	<p>маніпуляції, відповідно до професійних стандартів.</p> <p>ПК 02. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>ПК 03. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати діагноз, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>ПК 04. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>ПК 05. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.</p> <p>ПК 06. Спроможність проводити лікування основних захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>ПК 07. Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в стоматології.</p> <p>ПК 08. Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>ПК 09. Вміння визначати тактику, методи та надавати екстрену медичну допомогу.</p> <p>ПК 10. Вміння впроваджувати сучасні методи діагностики і лікування.</p> <p>ПК 11. Спроможність вести нормативну медичну документацію.</p>
-----------------------	---

Рівень оволодіння:

Для кожної компетенції, практичної навички визначаються в кожному з діапазонів від «А» до «D»:

A: Має знання, описує .

B: Виконує, керує, демонструє під наглядом.

C: Виконує, керує, демонструє самостійно.

D: Вчить або контролює інших у виконанні, управлінні, демонстрації.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Курс 1	Терапевтична стоматологія
Навчальна мета	Розуміти принципи організації стоматологічної допомоги, знати і виконувати обстеження стоматологічного хворого, вміти визначати діагноз, проводити лікування та профілактику захворювань зубів, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дорослих, відповідно до професійних стандартів.
Знання	Уміння
<ol style="list-style-type: none"> 1. Знати основні та додаткові методи обстеження стоматологічного хворого. 2. Знати сучасні уявлення про етіологію і патогенез карієсу, клініку, диференційну діагностику, лікування і профілактику карієсу у дорослих, помилки в діагностиці та лікуванні карієсу, ускладнення та їх усунення. 3. Знати етіологію, патогенез запалення пульпи зуба; клініку, диференційну діагностику, лікування різних форм пульпіту в дорослих; помилки в діагностиці та лікуванні пульпіту, ускладнення та їх усунення. 4. Знати етіологію, патогенез, періодонтиту; клініку, диференційну діагностику, методи лікування різних форм періодонтиту в дорослих; помилки в діагностиці та лікуванні періодонтиту, ускладнення та їх усунення. 5. Знати діагностику, лікування і профілактику некаріозних уражень зубів у дорослих. 6. Знати сучасні відновлювальні матеріали, адгезивну техніку прямої реставрації зубів у дорослих, технології та матеріали для обтурації кореневих каналів. 7. Знати сучасні уявлення про етіологію, патогенез хвороб пародонта; класифікацію, клініку, діагностику, диференційну діагностику, методи комплексного лікування хвороб пародонта в дорослих; помилки в діагностиці та лікуванні хвороб пародонта, ускладнення та їх усунення. 8. Знати методи професійної гігієни порожнини рота при хворобах пародонта. 9. Знати етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота в дорослих: травматичні ушкодження, інфекційні, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вміти провести клінічне та інструментальне обстеження стоматологічного хворого. 2. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику карієсу у дорослих. 3. Вміти визначати діагноз, проводити лікування пульпіту і періодонтиту у дорослих. 4. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику некаріозних уражень зубів у дорослих. 5. Вміти застосовувати адгезивну техніку прямої реставрації зубів, сучасні відновлювальні матеріали, ендодонтичні технології. 6. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику хвороб пародонта в дорослих, проводити професійну гігієну порожнини рота. 7. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику захворювань слизової оболонки порожнини рота в дорослих: травматичні ушкодження, інфекційні, інфекційно-алергічні захворювання, ураження слизової оболонки ротової порожнини при інтоксикаціях, гіпотавітамінозах, захворюваннях крові, ендокринної, серцево-судинної, нервової систем, шкіри, шлунково-кишкового тракту, колагенозах, дерматозах, передракові захворювання. 8. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику захворювань губ та язика в дорослих.

<p>інфекційно-алергічні захворювання, ураження слизової оболонки ротової порожнини при інтоксикаціях, гіпо- та авітамінозах, захворюваннях крові, ендокринної, серцево-судинної, нервової систем, шкіри, шлунково-кишкового тракту, колагенозах, дерматозах, передракові захворювання.</p> <p>10. Знати етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування захворювань губ та язика у дорослих.</p>			
Практичні навички/компетентності (за спеціальністю «Стоматологія»)			
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин щелепно-лищевої області, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дорослих	С	120
2	Електроодонтодіагностика	С	20
3	Визначення індексів гігієни порожнини рота	С	35
4	Пародонтальні діагностичні проби та індекс кровоточивості при зондуванні	С	20
5	Спеціальні методи дослідження: <ul style="list-style-type: none"> - ортопантомографія - контактна рентгенографія - радіовізіографія - 3D рентгенографія - апекслокація - цитологічне дослідження 	С	15
6	Препарування каріозних порожнин	С	60
7	Відновлення зубів з каріозними порожнинами усіх класів	С	60
8	Лікування пульпіту вітальним методом	В	10
9	Лікування пульпіту девітальним методом	С	5
10	Лікування різних форм періодонтиту	В	5
11	Інструментальна обробка кореневих каналів	С	35
11	Обтурація кореневих каналів	В	35
12	Видалення зубного нальоту, зубного каменю (механічним та апаратним методом)	С	50
13	Місцеве терапевтичне лікування захворювань пародонта	В	20

14	Навчання гігієні порожнини рота	С	20
15	Лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота, губ та язика	В	5
Курс 2		Дитяча стоматологія	
Навчальна мета	Розуміти морфофункціональні особливості структури тканин порожнини рота у дітей, вміти виконати клінічне стоматологічне обстеження дітей різного віку, визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику хвороб твердих тканин зубів, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дітей згідно сучасних рекомендацій.		
Знання		Уміння	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Знати морфофункціональні особливості структури тканин порожнини рота у дітей. 2. Знати значення факторів ризику розвитку каріозного процесу у дітей різного віку. 3. Знати перебіг карієсу, особливості діагностики, лікування і профілактики в різні вікові періоди у дітей, помилки й ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу тимчасових і постійних зубів. 4. Знати пломбувальні матеріали, матеріали для герметизації фісур, для заповнення кореневих каналів тимчасових і постійних зубів у дітей. 5. Знати клініку, діагностику, диференційну діагностику, принципи лікування різних форм пульпіту тимчасових і постійних зубів у дітей. 6. Знати клініку, діагностику, диференційну діагностику, принципи лікування різних форм запалення пародонта постійних і тимчасових зубів у дітей. 7. Знати клініку, діагностику, лікування і профілактика некаріозних уражень зубів у дітей, які виникають в період фолікулярного розвитку. 8. Знати значення факторів ризику хвороб тканин пародонта в дітей. 9. Знати клініку, діагностику, диференційну діагностику, методи лікування хвороб тканин пародонта в дітей. 10. Знати залежність розвитку хвороб слизової оболонки рота в дітей залежно від вікових особливостей її структури. 11. Знати класифікацію хвороб слизової оболонки порожнини рота у дітей. 		<ol style="list-style-type: none"> 1. Вміти проконсультувати батьків та надати доцільну інформацію щодо факторів ризику розвитку стоматологічних хвороб у дітей. 2. Вміти провести клінічне та інструментальне обстеження дитини з врахуванням морфофункціональних особливостей будови тканин порожнини рота. 3. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику карієсу у дітей в різні вікові періоди. 4. Вміти визначати діагноз, проводити лікування різних форм пульпіту і періодонтиту тимчасових зубів. 5. Вміти діагностувати різні форми запалення пульпи і пародонта постійних зубів у дітей. 6. Вміти визначати діагноз, проводити лікування і здійснювати профілактику некаріозних уражень твердих тканин зубів у дітей. 7. Вміти застосовувати сучасні пломбувальні матеріали при лікуванні карієсу тимчасових та постійних зубів у дітей. 8. Вміти діагностувати та здійснювати профілактику хвороб пародонта, проводити професійну гігієну порожнини рота у дітей. 9. Вміти діагностувати та здійснювати профілактику захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей. 10. Вміти діагностувати і здійснювати профілактику аномалій та самостійних хвороб язика і губ у дітей. 11. Вміти організувати санацію і диспансеризацію дітей у стоматолога. 	

<p>12. Знати етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота: травматичні ушкодження слизової оболонки ротової порожнини, вірусні хвороби, прояви гострих вірусних інфекцій на слизовій оболонці ротової порожнини, грибкові хвороби, алергічні хвороби слизової оболонки, зміни слизової оболонки порожнини рота при деяких системних і специфічних хворобах.</p> <p>13. Знати етіологію, патогенез, клініку, діагностику, диференційну діагностику, лікування аномалій та самостійних хвороб язика і губ у дітей.</p> <p>14. Знати методи профілактики стоматологічних хвороб, санація і диспансеризації дітей у стоматології</p>	
--	--

Практичні навички/компетентності
(за спеціальністю «Стоматологія»)

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин обличчя, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дітей	С	120
2	Визначення гігієнічних і пародонтальних індексів	С	50
3	Препарування каріозних порожнин	С	60
4	Інструментальна обробка кореневих каналів	В	25
5	Обтурація кореневих каналів	В	25
6	Пломбування каріозних порожнин усіх класів	С	60
7	Ремінералізуюча терапія	С	30
8	Закриття фісур герметиком	С	20
9	Навчання правилам гігієни порожнини рота	С	60
10	Лікування пульпіту в зубах із незавершеним формуванням кореня	В	5
11	Лікування періодонтиту в зубах із незавершеним формуванням кореня	В	5

12	Лікування пульпіту консервативним методом	В	5
13	Лікування пульпіту вітальним методом	В	5
14	Проведення професійної гігієни порожнини рота	С	20
15	Місцеве терапевтичне лікування захворювань пародонта	В	10
16	Лікування стоматитів	В	5

Курс 3	Хірургічна стоматологія (в т.ч. особливості дитячого віку)		
Навчальна мета	Знати топографічну анатомію щелепно-лицевої ділянки, вміти виконувати обстеження хворого з хірургічними стоматологічними захворюваннями та травмами щелепно-лицевої ділянки, різні види місцевого знеболювання, вміти надати невідкладну допомогу при гострих запальних процесах одонтогенної етіології, травматичних пошкодженнях, кровотечах щелепно-лицевої ділянки, провести диференційну діагностику й визначити показання до госпіталізації при ускладненнях гнійно-запальних хвороб одонтогенної етіології, специфічних запальних процесах, пухлинах і пухлиноподібних утворах кісток, м'яких тканин у щелепно-лицевій ділянці.		
	Знання	Уміння	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Знати клінічні методи обстеження хворого з хірургічними стоматологічними захворюваннями та травмами щелепно-лицевої ділянки. 2. Знати різні види амбулаторного знеболювання в стоматології. 3. Знати покази, протипокази етапи операції видалення зуба, методи лікування і профілактики ускладнень операції видалення зуба. 4. Знати клініку, диференційну діагностику, лікування запальних хвороб одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикоронарит, флегмона, абсцес та ін.). 5. Знати патогенез, клініку, диференційну діагностику ускладнень гнійно-запальних хвороб одонтогенної етіології. 6. Знати етіологію, патогенез, клініку, диференційну діагностику, методи лікування лімфаденітів, фурункулів, карбункулів, бешихи, номи. 7. Знати диференційну діагностику одонтогенного і риногенного гайморитів. 8. Знати методи лікування перфоративного гаймориту, нориці 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вміти провести клінічне обстеження хворого з хірургічними стоматологічними захворюваннями та травмами щелепно-лицевої ділянки. 2. Вміти провести амбулаторне знеболювання тканин щелепно-лицевої ділянки. 3. Вміти провести типові видалення зуба. 4. Вміти провести диференційну діагностику та лікування запальних хвороб одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикороніт, флегмона, абсцес та ін.). 5. Вміти провести диференційну діагностику та визначити показання до госпіталізації при: ускладненнях гнійно-запальних хвороб одонтогенної етіології, лімфаденітах, фурункулах, карбункулах, бешисі, номі, одонтогенному гаймориті. 6. Вміти провести диференційну діагностику специфічних запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці. 7. Вміти провести диференційну діагностику ушкоджень і хвороб скронево-нижньощелепного суглоба. 8. Вміти визначити діагноз при хворобах слинних залоз. 9. Вміти провести диференційну діагностику нейрогенних хвороб обличчя і щелеп. 10. Вміти провести хірургічні методи лікування хвороб періодонта, пародонта. 11. Вміти надати невідкладну допомогу при 	

<p>гайморової порожнини</p> <p>9. Знати діагностику, методи диференційної діагностики і лікування специфічних запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці.</p> <p>10. Знати диференційну діагностику ушкоджень і хвороб скронево-нижньощелепного суглоба.</p> <p>11. Знати діагностику, диференційну діагностику, методи лікування хвороб слинних залоз.</p> <p>12. Знати діагностику, диференційну діагностику, методи лікування нейрогенних хвороб обличчя і щелеп.</p> <p>13. Знати хірургічні методи лікування різних форм періодонтиту, хвороб пародонта.</p> <p>14. Знати методи невідкладної допомоги при травматичних ушкодженнях м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>15. Знати диференційну діагностику пухлин і пухлиноподібних утворів кісток, м'яких тканин. Методи лікування.</p> <p>16. Знати хірургічні методи лікування передраку слизової оболонки, шкіри обличчя та шиї.</p> <p>17. Знати сучасні методи діагностики новоутворів щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>18. Знати диференційну діагностику злоякісних новоутворів шкіри обличчя, кісток щелепно-лицевої ділянки, слинних залоз.</p> <p>19. Знати профілактику, діагностику і лікування вроджених вад розвитку щелепно-лицевої ділянки у дітей.</p> <p>20. Знати сучасні уявлення про дентальну імплантацію.</p>	<p>травматичних ушкодженнях м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки.</p> <p>12. Вміти провести диференційну діагностику пухлин і пухлиноподібних утворів кісток, м'яких тканин.</p> <p>13. Вміти провести диференційну діагностику злоякісних новоутворів шкіри обличчя, кісток щелепно-лицевої ділянки, слинних залоз.</p>
--	--

Практичні навички/компетентності
(за спеціальністю «Стоматологія»)

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин обличчя, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота у дорослих і дітей	С	120

2	Рентгенологічні методи дослідження: - ортопантомографія - контактна рентгенографія - радіовізіографія - 3D рентгенографія	С	20
3	Забір матеріалу (мазків і біоптатів) для цитологічного і патоморфологічного досліджень	С	5
4	Визначення чутливої рецепції тканин і органів щелепно-лицевої ділянки	С	5
5	Місцеве знеболювання щелепно-лицевої ділянки	С	100
6	Видалення зубів типовим методом	С	65
7	Видалення зубів атиповим методом	А	10
8	Видалення тимчасових і постійних зубів у дітей	С	50
9	Хірургічне лікування захворювань тканин пародонта	А	5
10	Пластика вуздечки губ, язика, вестибулопластика	А	5
11	Асистування при хірургічних операціях у щелепно-лицевому стаціонарі	А	2
12	Розтин абсцесу і флегмони	А	5
13	Розтин слизової оболонки при перикороніті	С	5
14	Зупинка кровотечі при травмах	С	2
15	Зупинка кровотечі з лунки видаленого зуба	С	5
16	Накладання і зняття шин при переломах щелеп	В	2
17	Вправлення вивиху скронево-нижньощелепного суглоба	С	2
18	Застосування транспортних шин згідно з показаннями	В	1
19	Надання невідкладної допомоги при непритомності, шокові, колапсі	С	10

Курс 4	Ортопедична стоматологія	
Навчальна мета	Розуміти функціональну анатомію зубощелепної системи, біомеханіку жувального апарату, функціональну перебудову жувальної системи, вміти провести клінічне обстеження стану зубощелепної системи, вміти провести ортопедичні методи лікування дефектів коронок зубів, зубних рядів, захворювань тканин пародонта, висково-нижньощелепного суглоба нескладними конструкціями зубних протезів.	
	Знання	Уміння
	1. Знати функціональну анатомію зубощелепної системи, біомеханіку жувального апарату, функціональну перебудову жувальної системи при патології і після ортопедичного лікування.	1. Вміти провести клінічне обстеження стану зубощелепної системи. 2. Визначати діагноз дефектів коронок зубів, зубних рядів, захворювань тканин пародонта, висково-нижньощелепного суглоба. 3. Вміти провести ортопедичні методи в

<ol style="list-style-type: none"> 2. Знати види і фактори оклюзії, особливості обстеження зубощелепної системи в ортопедичній стоматології. 3. Знати ортопедичні методи в комплексному лікуванні хвороб тканин пародонта. 4. Знати ортопедичні методи відновлення дефектів коронок зубів (вкладками, вінірами, штучними коронками, куксовими та штифтовими конструкціями). 5. Знати особливості ортопедичного лікування часткових дистально обмежених дефектів зубних рядів мостоподібними конструкціями. 6. Знати методи надання невідкладної допомоги в ортопедичній стоматології. 7. Знати особливості підготовки порожнини рота до протезування залежно від вибору конструкції протеза. 8. Знати ортопедичні методи лікування при частковій і повній відсутності зубів знімними протезами, механізми адаптації до них. 9. Знати особливості догляду за ортопедичними конструкціями і гігієна ротової порожнини під час користування ними. 10. Знати основні та допоміжні зуботехнічні матеріали Мати уявлення про сучасні технології виготовлення протезів. 11. Знати клініку, діагностику й ортопедичне лікування при підвищеному стиранні твердих тканин зубів. 12. Знати об'єм ортопедичних втручань при зубощелепних деформаціях. 13. Знати методи ортопедичного лікування хвороб скронево-нижньощелепних суглобів, реабілітації хворих. 14. Знати особливості щелепно-лицьового протезування і підготовки хворих до цих втручань, стоматологічну реабілітацію. 	<p>комплексному лікуванні хвороб тканин пародонта.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Вміти провести ортопедичне лікування та профілактику таких захворювань: <ul style="list-style-type: none"> • підвищене стирання твердих тканин зубів та його ускладнень, • часткова відсутність зубів, • повна відсутність зубів, • захворювання висково-нижньощелепного суглоба, обумовлені порушеннями в зубощелепній системі. 5. Вміти виготовити незнімні та знімні нескладні конструкції зубних протезів (штифтові зуби, коронки, містковидні протези тощо).
---	---

Практичні навички/компетентності
(за спеціальністю «Стоматологія»)

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій,
---	--	-------------------	------------------------------------

			медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин обличчя, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота	С	25
2	Спеціальні методи дослідження: - ортопантомографія - 3D рентгенографія - гальванометрія та ін.	С	5
3	Зняття відбитків щелеп	С	25
4	Усунення травматичної оклюзії при хворобах пародонта, вибіркоче пришліфування зубів	А	10
5	Накладання тимчасових шин	В	5
6	Підготовка коронок зубів до протезування	С	10
7	Препарування зуба під вкладку і моделювання її	С	5
8	Визначення класу дефекту зубних рядів	С	25
9	Визначення жувальної ефективності за Агаповим М. І.	С	25
10	Припасування і фіксація коронок	С	10
11	Припасування і фіксація вінірів	В	5
12	Визначення стану прикусу	С	25
13	Визначення особливостей оклюзії	С	10
14	Оцінка рухів нижньої щелепи	С	10
15	Виконання клінічних функціональних проб	С	10
16	Моделювання куксової вкладки і подальша її фіксація	В	5
17	Корекція незнімних і знімних ортопедичних конструкцій	С	10
18	Зняття коронок	С	10

Курс 5	Ортодонтія
Навчальна мета	Розуміти морфологічну і функціональну характеристики фізіологічного прикусу, вміти визначити діагноз аномалії розвитку зубів та прикусу, деформації щелеп, вміти проконсультувати батьків та надати доцільну інформацію щодо факторів ризику розвитку ортодонтичної патології у дітей.
Знання	Уміння

1. Знати морфологічну і функціональну характеристики фізіологічного прикусу в різні вікові періоди.
2. Знати сучасні уявлення про чинники і патогенез зубощелепно-лицьових аномалій.
3. Знати морфофункціональну характеристика патологічних видів прикусу залежно від віку.
4. Знати особливості діагностики зубощелепних аномалій у різні вікові періоди (клінічний метод, біометрія діагностичних моделей щелеп, рентгенологічні методи, фото-, антропометрія, функціональні методи).
5. Знати загальні принципи і засоби ортодонтичного лікування для усунення місцевих та соматичних порушень.
6. Знати клініку, принципи лікування і профілактику аномалій окремих зубів залежно від віку.
7. Знати клініку, методи лікування і профілактику аномалій прикусу в різні вікові періоди.
8. Знати тактику ортодонтичного лікування підлітків і дорослих.
9. Знати особливості ортопедичного лікування зубів і зубних рядів у дітей і підлітків.
10. Знати морфофункціональні зміни зубощелепного апарату при вроджених вадах розвитку обличчя і щелеп, стоматологічну реабілітацію хворих.
11. Знати методи і засоби профілактики зубощелепних аномалій та деформацій у різні вікові періоди.
12. Знати особливості гігієни порожнини рота за наявності ортодонтичних конструкцій у порожнині рота.

1. Вміти провести клінічне обстеження хворого.
2. Вміти діагностувати аномалії розвитку зубів та прикусу, деформації щелеп.
3. Визначати показання до консультації лікаря-ортодонта.

Практичні навички/компетентності
(за спеціальністю «Стоматологія»)

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Оцінка стану м'яких тканин обличчя, лімфатичних і слинних залоз, твердих тканин зуба, пародонта і слизової оболонки порожнини рота	С	20
2	Спеціальні методи дослідження: - ортопантомографія - 3D рентгенографія	С	5
3	Зняття відбитків щелеп	С	20
4	Оцінка стану прикусу	С	20
5	Усунення факторів ризику розвитку зубо-щелепних аномалій	С	5
6	Оцінка гігієнічного стану порожнини рота за наявності ортодонтичних конструкцій	С	5
7	Навчання пацієнтів правилам гігієни ротової порожнини і догляду за ортодонтичними конструкціями	С	5

8	Призначення корегувальної міогімнастики при зубо-щелепних аномаліях	A	5
9	Психотерапія для дітей і батьків під час ортодонтичного лікування	A	1
10	Соціальна консультація сім'ї ортодонтичного хворого	A	1
11	Визначення вад розвитку лицьового черепа	C	2
12	Оцінка показань і протипоказань до ортодонтичного лікування з урахуванням віку пацієнта	C	5
13	Проведення біометрії моделей щелеп	A	5
14	Призначення засобу функціональної корекції патології прикусу	A	5
15	Вішліфовування горбів тимчасових зубів	C	5
16	Фіксація ретейнера	A	2
17	Фіксація ланки еластичного ланцюжка	A	2
18	Корекція вимови	A	2

4. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Тривалість навчання – 3 місяці (468 годин)

Код курсу, розділу	Назва курсу	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття
1.	Терапевтична стоматологія	138	12	40	86
2.	Дитяча стоматологія	106	10	26	70
3.	Хірургічна стоматологія	100	10	30	60
4.	Ортопедична стоматологія	48	6	14	28
5.	Ортодонція	38	6	10	22
	Проміжний контроль	2			
	РАЗОМ	432	44	120	266
6.	<i>Додаткові програми:</i>				
6.1.	Військово-медична підготовка	12	2	6	4
6.2.	Медичне право України	6		6	
6.3.	Медична інформатика	6		6	
6.4.	Фтїзіатрія	6			6
	РАЗОМ	30	2	18	10
	Підсумковий контроль (атестація)	6			
	ВСЬОГО	468			

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Теми лекційних занять

№ п.п.	Найменування теми	Обсяг у годинах
Розділ “Терапевтична стоматологія”		
1.	Організація стоматологічної допомоги населенню. Сучасні погляди на етіологію, патогенез і лікування карієсу. Ускладнення карієсу, сучасні методи лікування.	2
2.	Нові пломбувальні матеріали і адгезивні системи Алгоритми їх застосування в сучасній терапевтичній стоматології.	2
3.	Діагностика і вибір методу лікування пульпіту на основі патогенетичних особливостей різних форм запалення	2
4.	Періодонтит: етіопатогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування та профілактика. Ендодонтичний інструментарій. Матеріали для заповнення кореневих каналів.	2
5.	Загальні відомості про пародонтологію. Анатомія тканин пародонту. Класифікація захворювань пародонту. Етіологія та патогенез захворювань пародонту. Діагностика. клініка пародонтоенета. Комплексний підхід у лікуванні захворювань пародонту.	2
6.	Анатомо- фізіологічні особливості слизової оболонки порожнини рота. Систематика захворювань слизової оболонки рота. Елементи ураження.	2
	Всього:	12

Розділ “Хірургічна стоматологія”		
1.	Клініка анатомія, оперативна хірургія голови і шиї.	2
2.	Диференційна діагностика запальних процесів одонтогенної етіології у дорослих і дітей.	2
3.	Неврогенні хвороби обличчя і щелеп	2
4.	Хвороби слинних залоз. Діагностика, диференційна діагностика, методи лікування.	2
5.	Діагностика, онконастороженість і профілактика злоякісних новоутворів щелепно-лицевої ділянки.	2
Всього		10

Розділ “ Дитяча стоматологія ”		
1.	Клінічні особливості планування програм реабілітації і прогнозування характеру перебігу каріозного процесу залежно від ступеня його активності	2
2.	Вікові особливості перебігу пульпітів та періодонтитів тимчасових і постійних зубів у дітей. Принципи діагностики і лікування. Помилки й ускладнення.	2
3.	Вади розвитку твердих тканин зубів, які виникають до і після прорізування зубів.	2
4.	Загальна характеристика хвороб пародонта у дітей та підлітків, фактори ризику їх виникнення. Основні симптоми і методи діагностики. Сучасні принципи комплексного лікування.	2
5.	ГГС. Хронічний рецидивуючий герпетичний стоматит, рецидивуючі афти порожнини рота, багатформна ексудативна еритема. Зміни слизової оболонки при системних захворюваннях у дітей.	2
Всього:		10

Розділ “Ортопедична стоматологія”		
1.	Морфологія та функціональні особливості зубощелепної системи. Нейромязова система жувального апарату. Методи діагностики зубощелепних аномалій.	2
2.	Особливості ортопедичного протезування на дентальних імплантатах.	2
3.	Сучасні методи протезування у стоматології. Повне знімне протезування. Види штифтових конструкцій. Керамічні коронки , їх методи препарування зубів та фіксації ортопедичних коронок.	2
Всього:		6

Розділ «Ортодонтія»		
1	Організація ортодонтичної допомоги дітям, підліткам і дорослим. Диспансеризація в ортодонтії.	2
2	Періоди формування прикусу. Профілактика зубощелепних аномалій та деформацій.	2
3	Особливості діагностики зубощелепних аномалій та ортодонтичного лікування підлітків та дорослих.	2
Всього:		6
ЗАГАЛОМ		44

5.2. Теми практичних занять

№ п.п.	Найменування теми	Обсяг у годинах
Розділ “Терапевтична стоматологія”		
1.	Організація стоматологічної допомоги. Діючі нормативно-правові акти. Облікова і звітна документація в стоматології. Норми навантаження. Класифікатор процедур у стоматології.	2
2.	Некарірзні ураження зубів у дорослих. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.	2
3.	Сучасні уявлення про етіологію та паатогенез карієсу. Класифікація карієсу.	2
4.	Клініка різних форм карієсу та їх диференційна діагностика.	2
5.	Загальне лікування карієсу та їх диференційна діагностика. Місцеве хірургічне та медикаментозне лікування карієсу.	2
6.	Помилки та ускладнення в діагностиці та лікуванні карієсу зубів.	2
7.	Етіологія та патогенез пульпітів. Класифікація, клініка, диференційна діагностика різних форм пульпітів.	2
8.	Основні методики підготовки кореневого каналу до ендонтичного лікування. Основні медикаментозні засоби, що застосовуються в протколі ірігації, для антисептичних повязок корневих каналів. Кровозупинні препарати.	2
9.	Ургентна допомога при гострих формах пульпиту. Тактика лікаря. Лікування пульпітів консервативним методом. Кальцієвімісні препарати для прямого і непрямого покриття пульпи.	2
10.	Вітальний та девітальний метод лікування пульпітів. Основні медикаментозні засоби для знеболення, антимікробної дії і девіталізації пульпи.	4
11.	Способи пломбування кореневого каналу. Особливості ендодонтичного лікування зубів з " проблемними " корневими каналами.	4
12.	Апікальний періодонтит: етіологія та патогенез. Класифікація . Клініко-рентгенологічна характеристика та диференційна діагностика різних форм апікального періодонтиту.	4
13.	Основні медикаментозні засоби, що застосовують для розпломбування та антисептичних повязок корневих каналів.	2
14.	Лікування апікального періодонтиту(консервативне та хірургічне) залежно від етіології, перебігу та належності вогнища деструкції в періапікальних тканинах. Загальне лікування періодонтиту.	2
15.	Методика застосування стандартних анкерних штифтів та скловолоконних штифтів.	2
16.	Відновлення зубів після ендодонтичного лікування.	2
17.	Класифікації та загальна характеристика пломбувальних матеріалів. Сучасні пломбувальні матеріали для пломбування.	2
18.	Бондингові системи для емалі та дентину. Адгезивна техніка реставрацій	2
19.	Пряма естетична реставрація зубів світло твердіючими композитами.	2
20.	Реставрація зубів із використанням методу "закритого та відкритого сендвіча"	2
21.	Можливі помилки та ускладнення при проведенні реставрації зубів.	2
22.	Загальні відомості про пародонтологія. Роль пародонтології у стоматології та загальній медицині.	2
23.	Анатомо-фізіологічні особливості пародонту. класифікація захворювань пародонту. Етіологія, патогенез захворювань пародонту.	2
24.	Індексна оцінка стану пародонту. Додаткові методи обстеження пародонтологічних хворих.	2
25.	Клініка запальних захворювань пародонту.	2

26.	Клініка запально- дистрофічних захворювань пародонту.	2
27.	Мультидисциплінарний підхід до лікування захворювань пародонту .	2
28.	Лікування запальних та дистрофічно- запальних захворювань пародонту.	2
29.	Вірусні стоматити (герпетичний, оперізуючий лишай, пухирцевий, ящур та інші)	2
30.	Травматичні ураження слизової оболонки порожнини рота. Клініка, діагностика, лікування.	2
31.	Зміни слизової оболонки рота при дерматозах (чвероний плоский лишай , червоний вовчак).	2
32.	ВІЛ-інфекція та СНІД, Туберкульоз. Прояви в порожнини рота. Тактика лікаря-стоматолога.	2
33.	Прояви алергійних станів на слизової оболонки порожнини рота. Багатоформна есудативна еритема, хронічний рецидивуючий афтозний стоматит. Клініка, діагностика, лікування. Синдром Бехчета.	2
34.	Хейліти, Клініка, діагностика, лікування. Аномалії розвитку та захворювання язика.	2
35.	Грибкові ураження слизової оболонки порожнини рота . Класифікація. Клініка, діагностика, лікування.	2
36.	Зміни слизової оболонки при гіпо- та авітамінозах, захворюваннях крові, ендокринної та серцево-судинної систем, шлунково-кишкового тракту. Клініка., діагностика, лікування	2
37.	Пухирні ураження слизової оболонки порожнини рота із аутоімунним компонентом: пухирчатка, пемфігоїд.	2
38.	Передракові захворювання слизової оболонки рота і червоної кайми губ .	2
39.	Використання лазерів у стоматології.	2
40.	Використання ультразвуку для лікування стоматологічних захворювань	2
	Всього:	80

Розділ “Хірургічна стоматологія”		
1.	Діагностика і невідкладна допомога при непритомності, колапсі, епілептичному нападі, комах (гіпо-, гіперглікемічна).Причини, проява та невідкладна допомога при шоках (анафілактичний, інфекційно-токсичний, кардіогенний)	2
2.	Клініка анатомія, оперативна хірургія голови і шиї.	2
3.	Ознаки клінічної смерті, методика проведення непрямого масажу серця і штучної вентиляції легенів. Інтенсивна терапія та реанімаційні заходи при травмі і запальних процесах щелепно-лицьової ділянки.	2
4.	Операція видалення зуба. Методи лікування і профілактики ускладнень операції видалення зуба.	2
5.	Методи зупинки кровотечі після видалення зубів.	2
6.	Диференційна діагностика запальних хвороб одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикоронарит, флегмона, абсцес та ін.)	2
7.	Лімфаденіти, фурункули, карбункули, бешиха, нома. Диференційна діагностика, методи лікування	2
8.	Диференційна діагностика одонтогенного і риногенного гайморитів	2
9.	Методи лікування перфоративного гаймориту, оперативне лікування нориці гайморової порожнини	2
10.	Хвороби слинних залоз. Діагностика, диференційна діагностика, методи лікування.	2
11.	Методи диференційної діагностики і лікування специфічних запальних процесів у щелепно-лицевій ділянці	2
12.	Диференційна діагностика ушкоджень і хвороб скронево-нижньощелепного	2

	суглоба	
13.	Неврогенні захворювання обличчя та щелеп	2
14.	Хірургічні методи лікування хвороб пародонта (відкритий кюретаж, клаптева операція)	2
15.	Невідкладна допомога при травматичних ушкодженнях м'яких тканин та кісток щелепно-лицевої ділянки	2
16.	Лікування невралгії трійчастого нерва.	2
17.	Показники аналізу крові при алергічній реакції організму на запальне захворювання щелепно-лицевої ділянки.	2
18.	Етіологія і патогенез, клініка невриту трійчастого нерва.	2
19.	Методи лікування невриту	2
20.	Етіологія, патогенез, клініка невралгії язикоглоточного нерва Методи лікування невралгії язикоглоточного нерва	2
21.	Етіологія, патогенез, клініка вегеталгії. Методи лікування вегеталгії.	2
22.	Етіологія, патогенез клініка невриту лицевого нерва Методи лікування невриту лицевого нерва.	2
23.	Діагностика злоякісних новотворів шкіри обличчя та кісток щелепно-лицьової ділянки. Диференційна діагностика, методи лікування.	2
24.	Диференційна діагностика пухлин і пухлиноно подібних утворів м'яких тканин. Методи лікування	2
25.	Методи лікування злоякісних новоутворень слинних залоз.	2
26.	Невідкладна допомога при травматичних пошкодженнях м'яких тканин ті кісток щелепно-лицьової ділянки	2
27.	Етіологія, патогенез природжених вад лица (губи і піднебіння).	2
28.	Строки операції і методи оперативних втручань при ущелинах губи та піднебіння.	2
29.	Злоякісні новоутворення слинних залоз, диференційна діагностика.	2
30.	Хірургічні методи лікування передраку слизової оболонки шкіри та обличчя.	2
	Всього:	60

Розділ “ Дитяча стоматологія ”		
1.	Амбулаторне знеболювання в стоматології. Діагностика та допомога при невідкладних станах	2
2.	Діагностика захворювань органів порожнини рота	2
3.	Значення факторів ризику в розвитку каріозного процесу у дітей різного віку.	2
4.	Патогенетичні основи лікування карієсу в віковому аспекті залежно від ступеня активності карієсу	
5.	Клініка, диференційна діагностика перебіг та лікування карієсу тимчасових зубів.	2
6.	Помилки та ускладнення в діагностиці карієсу зубів тимчасових і постійних зубів.	2
7.	Значення факторів ризику у розвитку каріозного процесу у дітей різного віку.	2
8.	Класифікація, клініка, диференційна діагностика гострих форм пульпіту постійних і тимчасових зубів у дітей.	2
9.	Класифікація , клініка, диференційна діагностика хронічних форм пульпіту постійних і тимчасових зубів у дітей.	2
10.	Помилки та ускладнення пульпіту, запобігання та їх усунення.	2
11.	Сучасні відновлювальні та пломбувальні матеріали : композити, полікарбоксилати, склоіономерні цементи, компомери, герметики	2
12.	Матеріали для заповнення кореневих каналів тимчасових та постійних зубів.	2

13.	Класифікація, клініка, диференційна діагностика гострих форм запалення періодонта постійних і тимчасових зубів у дітей і лікування.	2
14.	Класифікація, клініка, диференційна діагностика хронічних форм запалення періодонта постійних і тимчасових зубів у дітей і лікування.	2
15.	Помилки та ускладнення періодонтиту, запобігання та їх усунення.	2
16.	Особливості клініки та діагностики пародонтитів у дітей.	2
17.	Структура захворювань пародонта в дитячому віці.	2
18.	Гігієна порожнини рота при захворюваннях пародонта.	2
19.	Сучасні методи лікування захворювань пародонту у дітей.	2
20.	Особливості клініки та діагностики гінгівитів у дітей.	2
21.	Залежність розвитку захворювань слизової оболонки рота від вікових особливостей її структури у дітей	2
22.	Вірусні захворювання. СНІД.	2
23.	Травматичні і виразково-некротичні ураження слизової оболонки рота у дітей.	2
24.	Помилки та ускладнення у лікуванні захворювань пародонта у дітей.	2
25.	Багатоформна ексудативна еритема.	2
26.	Хронічний рецидивуючий афтозний стоматит.	2
27.	Кандидомікози слизової оболонки порожнини рота у дітей.	2
28.	Захворювання губ (хейліти). Аномалії захворювання язика.	2
29.	Обсяг та зміст гігієнічного навчання та виховання дитячого населення.	2
30.	Фізичні методи лікування стоматологічних хворих.	2
31.	Зміни слизової оболонки рота при системних захворюваннях і хворобах обміну у дітей.	2
32.	Програма профілактики, її складові, значення моніторингу в прогнозуванні ефективності програм профілактики стоматологічних захворювань.	2
33.	Організація стоматологічної диспансеризації дитячого населення.	2
34.	Комплексна система профілактичних заходів. Первинна профілактика карієсу, мета, методи, оцінка ефективності.	2
35.	Комплексна система профілактичних заходів. Вторинна профілактика карієсу, мета, методи, оцінка ефективності.	2
	Всього:	70

Розділ “Ортопедична стоматологія”		
1.	Кісткова основа жувального апарату. Морфологія зубів. Будова зубних дуг. Оклюзійні криві. Прикус. Види прикусу.	2
2.	Артикуляція та оклюзія. Види оклюзії. Сагітальні та трансверзальні оклюзійні криві	2
3.	Обстеження в клініці ортопедичної стоматології	2
4.	Особливості клінічного обстеження пацієнтів при плануванні імплантації.	2
5.	Планування ортопедичного лікування з використанням імплантатів	2
6.	Діагностичні моделі, воскове та 3D моделювання	2
7.	Компоненти, класифікація імплантатів	
8.	Абатмени , різновиди та її призначення	2
9.	Мостоподібні конструкції для заміщення дефектів зубних рядів, що не потребують препарування або з мінімальним препаруванням опорних зубів (адгезивні мостоподібні протези на парапульпарних штифтах, на вкладках, півкоронках, вантові конструкції)	2
10.	Протезування дефектів корок зубів вкладками. Показання до їх виготовлення . Конструкції вкладок. Індекс ІРОПЗ. Міжнародна класифікація вкладок. Клініко-лабораторні етапи їх виготовлення.	2
11.	Естетичні коронки (металоакрилові, металокерамічні, металокомпозитні). Клініко- лабораторні етапи виготовлення. Помилки і ускладнення при	2

	застосування суцільнолитих і металокерамічних коронок.	
12.	Показання, клінічні етапи виготовлення фарфорових коронок. Вініри.	2
13.	Штифтові конструкції. Показання до їх виготовлення. Вимоги, що пред'являються до коренів при виготовленні штифтових конструкцій. Клініко-лабораторні етапи виготовлення. Анкерні, скловолоконні штифти	2
	Всього:	28

Розділ «Ортодонція»		
1	Організація ортодонтичної допомоги дітям, підліткам і дорослим. Головні епідеміологічні та статистичні показники. Диспансеризація в ортодонції.	2
2	Морфологічна і функціональна характеристика фізіологічного прикусу у різні вікові періоди. Сучасні уявлення про чинники і патогенез зубо-щелепно-лицьових аномалій.	2
3	Морфологічна і функціональна характеристика патологічних видів прикусів у різні вікові періоди.	2
4	Характер місцевих порушень при аномаліях окремих зубів, зубних рядів, оцінка психоемоційного стану. Особливості клініки, лікування і профілактики аномалій окремих зубів залежно від віку.	4
5	Характер місцевих порушень при аномаліях прикусу, оцінка психоемоційного стану. Методи лікування і профілактики.	4
6	Тактика ортодонтичного лікування підлітків і дорослих. Показання до використання незнімної техніки.	4
7	Особливості ортопедичного лікування зубів і зубних рядів у дітей і підлітків.	2
8	Характер порушень при травмах зубів і щелеп у дітей, особливості їх ортопедичного лікування.	2
	Разом	22
	ЗАГАЛОМ	

5.3. Теми семінарських занять

№ п.п	Найменування теми	Обсяг у годинах
Розділ «Терапевтична стоматологія»		
1.	Професійні шкідливості лікаря-стоматолога.	2
2.	Загальні та спеціальні методи обстеження в стоматології.	2
3.	Ортопантомографія. Покази. Найчастіші помилки. Діагностика на підставі ОПТГ. Конусно-променева комп'ютерна томографія. Покази. Діагностика на підставі КПКТ.	2
4.	Професійна гігієна порожнини рота :методи, алгоритм проведення, контроль якості.	2
5.	Адгезивна техніка реставрації зубів.	2
6.	Кофердам і його використання в ендодонтії. Основний ендодонтичний інструментарій	2
7.	Методика апекслокації в ендодонтії	2
8.	Матеріали для обтурації кореневих каналів.	2
9.	Комплексна програма профілактики карієсу у дорослих.	2
10.	Травматичні ушкодження зубів	2
11.	Вибір місцевого анестетика при амбулаторних стоматологічних втручаннях.	2
12.	Лікування гіперстезії твердих тканин зубів.	2

13.	Профілактика захворювань пародонта. Підтримуюча терапія в пародонтології. Загальні принципи диспансеризації пародонтологічних хворих та оцінка ефективності.	2
14.	Діагностика та інтенсивна терапія при невідкладних станах в терапевтичній стоматології: непритомність, колапс, шок.	2
15.	Фізичні засоби, які застосовуються для діагностики та лікування пульпітів та періодонтитів.	2
16.	Фізіотерапія при лікуванні хвороб пародонта та слизової оболонки порожнини рота.	2
17.	Помилки, ускладнення в діагностикці та лікуванні карієсу, пульпіту, періодонтиту та усунення.	2
18.	Помилки й ускладнення в діагностиці та лікуванні захворювань пародонту та їх усунення.	2
19.	Ускладнення лікарської терапії в стоматологічній практиці.	2
20.	Сучасні методи променевої діагностики в стоматології	2
	Всього:	40

Розділ “Хірургічна стоматологія”		
1.	Організація стоматологічної хірургічної допомоги	2
2.	Неврогенні хвороби обличчя і щелеп	2
3.	Диференційна діагностика специфічних запальних процесів у щелепно-лицьовій ділянці.	2
4.	Помилки й ускладнення в проведенні знеболювання.	2
5.	Диференційна діагностика запальних хвороб одонтогенної етіології (періодонтит, періостит, остеомієліт, перикоронарит, флегмона, абсцес та ін.)	2
6.	Диференційна діагностика одонтогенного і риногенного гайморитів. Методи лікування перфоративного гаймориту, оперативне лікування нориці гайморової порожнини	2
7.	Діагностика специфічних запальних процесів у щелепно-лицьовій ділянці	2
8.	Диференційна діагностика ушкоджень і хвороб скронево-нижньощелепного суглоба	2
9.	Невідкладна допомога при травматичних ушкодженнях м'яких тканин та кісток щелепно-лицьової ділянки	2
10.	Методи лікування і профілактики медикаментозного шоку	2
11.	Ускладнення гнійно-запальних захворювань одонтогенної етіології	2
12.	Методи лікування перфоративного гаймориту, оперативне лікування нориці гайморової порожнини	2
13.	Невідкладна допомога при травматичних ушкодженнях м'яких тканин та кісток щелепно-лицьової ділянки	2
14.	Характеристика і використання сучасних анестетичних місцевих препаратів в стоматології.	2
15.	Хірургічні методи лікування хвороб пародонта (відкритий кюретаж, клаптева операція)	2
	Всього:	30

Розділ “ Дитяча стоматологія ”		
1.	Організація стоматологічної допомоги дитячому населенню	2
2.	Морфофункціональні особливості будови органів щелепно-лицьової ділянки у дітей різного віку.	2
3.	Методи лікування періодонтиту. Принципи лікування тимчасових зубів у дітей	2

4.	Особливості ендодонтичного лікування пульпіту тимчасових і постійних зубів	2
5.	Некаріозні ураження зубів до і після прорізування зубів. Діагностика, лікування та профілактика.	2
6.	Особливості клініки та діагностики пародонтитів у дітей.	2
7.	Особливості клініки та діагностики гінгівітів у дітей.	2
8.	Гострий герпетичний стоматит	2
9.	Фактори ризику виникнення захворювань пародонту у дітей.	2
10.	Сучасні уявлення про етіологію та патогенез захворювань пародонту.	2
11.	Гігієна порожнини рота при захворюваннях пародонта	2
12.	Сучасні методи лікування захворювань пародонту у дітей.	2
13.	Зміни слизової оболонки рота при інфекційних захворюваннях у дітей.	2
	Всього:	26

Розділ “Ортопедичної стоматології”		
1.	Застосування комп’ютерної діагностики та рентгенологічного дослідження в ортопедичній стоматології для складання подальшого плану лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів	2
2.	3D-моделювання та 3D-візуалізація в ортопедичній стоматології. Навігаційні шаблони та їх використання	2
3.	Виготовлення індивідуальної ложки під час ортопедичного лікування з використанням імплантатів	2
4.	Методи зняття відбитків під час ортопедичного лікування з використанням імплантатів.	2
5.	Тимчасове та постійне протезування на імплантатах	2
6.	Сучасні кукові конструкції. Їх переваги перед іншими штифтовими зубами. Показання до їх виготовлення. Клініко -лабораторні етапи виготовлення.	2
7.	Часткова втрата зубів. Симптоми часткової втрати зубів. Класифікація. Заміщення часткових дефектів зубних рядів мостоподібними протезами. Конструювання незнімних протезів в залежності від стану опорних зубів, топографії дефекту, технології виготовлення	2
	Всього:	14

Розділ «Ортодонтія»		
1	Організація первинної профілактики зубо-щелепно-лицьових аномалій і деформацій. Профілактика зубо-щелепно-лицьових аномалій у різні вікові періоди	2
2	Морфологічна і функціональна характеристика патологічних видів прикусів у різні вікові періоди.	2
3	Зубощелепні аномалії та деформації при ЛОР-патологіях.	2
4	Характер порушень при травмах зубів і щелеп у дітей, особливості їх ортопедичного лікування.	2
5	Морфофункціональні зміни зубощелепного апарату при вроджених вадах розвитку обличчя і щелеп. Стоматологічна реабілітація хворих.	2
	Разом	10
	ЗАГАЛОМ	

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ

№	Назва програми	Обсяг програми (кількість годин)
1	Медичне право	6
2	Медична інформатика	6
3	Військово-медична підготовка	12
4	Фтїзіатрія	6
	Всього	30

Навчальний план з курсу «Медичне право України»

Код курсу	Назва курсу	Кількість навчальних годин			
		лекції	практичні	семінари	разом
1	Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я	1			1
2	Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин	2			2
3	Юридична відповідальність медичних працівників за професійні правопорушення	1			1
4	Правове регулювання стоматологічної допомоги в Україні	2			2
	Всього	6			6

Навчальний план з військово-медичної підготовки

Код курсу	Назва курсу	Кількість навчальних годин			
		лекції	практичні	семінари	разом
1	Військово-медична підготовка				36
1.1	Організація медичного забезпечення військ				12
1.1.1	Актуальні питання організації медичного забезпечення військ воєнного та мирного часу	2	-	2	4
1.1.2	Сучасна система лікувально-евакуаційного забезпечення Збройних сил України	2	-	2	4
1.1.3	Медична служба оперативних об'єднань	2	-	2	4
	Разом:	6	-	6	12
1.2	Військово-спеціальна підготовка				24
1.2.1	Актуальні питання військової стоматології та надання стоматологічної допомоги населенню в надзвичайних станах	2	-	2	4
1.2.2	Організація терапевтичної, хірургічної та ортопедичної стоматологічної допомоги при надзвичайних станах	-	-	4	4
1.2.3	Принципи і методи лікування вогнепальних поранень і травм щелепно-лицьової ділянки	4	4	2	10
1.2.4	Опіки обличчя. Комбіновані радіаційні ураження щелепно-лицьової ділянки	-	-	2	2
1.2.5	Організація харчування та догляду за пораненими у щелепно-лицьову ділянку на етапах медичної евакуації	2	-	2	4
	Разом:	8	4	12	24
	Всього:	14	4	18	36

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції.

Практичні заняття: бесіда, , вирішення ситуаційних задач, тренувальні вправи з диференціальної діагностики найбільш поширених станів та захворювань. Опанування банком тестових завдань «Крок» згідно теми заняття.

Семинарські заняття: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, обговорення запропонованих тем, демонстрація відповідних наочних засобів, підготовка доповідей.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

(У Т.Ч. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ)

Заходи з оцінювання результатів проходження інтернатури складаються з:

- поточного оцінювання
- проміжного оцінювання
- підсумкового оцінювання (атестація)

Поточне оцінювання: здійснюється керівниками груп лікарів - інтернів шляхом контролю за рівнем оволодіння компетентностями, зазначеними у відомості обліку відвідувань та успішності.

Проміжне оцінювання здійснюється:

- кафедрою за результатами проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі за кожним роком навчання;
- куратором лікарів - інтернів на базах стажування з метою перевірки ступеня оволодіння відповідними компетентностями по завершенню вивчення практичної частини програми підготовки в інтернатурі за кожним роком навчання.

Критерії проміжного оцінювання результатів проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі

Оцінювання	Критерії оцінювання
Зараховано	Інтерн добре володіє матеріалом, активно обговорює та вирішує клінічні задачі, демонструє достатній рівень оволодіння компетентностями, висловлює свою думку з проблеми, демонструє клінічне мислення.
Не зараховано	Інтерн недостатньо володіє матеріалом, невпевнено обговорює та вирішує клінічні задачі, демонструє недостатній рівень оволодіння компетентностями (з суттєвими помилками), не демонструє клінічне мислення.

Результати проміжного оцінювання ступеня оволодіння відповідними компетентностями фіксуються у відомості обліку відвідувань та успішності та враховуються під час підсумкового оцінювання за шкалою відповідно до вимог програми підготовки в інтернатурі.

По закінченню строку підготовки в інтернатурі лікарі - інтерни проходять **підсумковий контроль** у формі атестації для визначення знань і практичних навичок за спеціальністю.

Підсумкове оцінювання (атестація) лікарів - інтернів включає:

- ліцензійний інтегрований іспит «Крок - 3»
- іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності

До іспиту для визначення знань та практичних навичок допускаються інтерни, які повністю виконали програму підготовки в інтернатурі, склали тестовий контроль за тестами «Крок-3» у відповідності до критеріїв, затверджених МОЗ України.

Оцінювання результатів проходження інтернатури під час підсумкового контролю - іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності

Оцінювання	Критерії оцінювання
Зараховано	Інтерн достатньо повно виконав всі завдання, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Інтерн може при викладанні деяких питань допускати несуттєві помилки, які усуваються самим інтерном, коли на них вказує куратор. Також й при описі макро-, мікро- препарату інтерн може припуститися несуттєвих неточностей. В цілому, інтерн без суттєвих помилок відповідає на всі поставлені питання, повно обґрунтовує свою точку зору, допускає незначні похибки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за вказівкою куратора.
Не зараховано	Інтерн не виконав завдання, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання куратора. Інтерн не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді інтерна на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними. Інтерн не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. Інтерн при описі макро-, мікро- препарату не продемонстрував або припустився грубих помилок і похибок в алгоритмі опису.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

- Програма підготовки в інтернатурі
- Методичні розробки до лекційних занять
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні розробки до семінарських занять
- Мультимедійні презентації
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ МОЗ України від 22 червня 2021 р. № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію».
2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 22 лютого 2019 року N 446 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 18 серпня 2021 року №1753).
3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 763 від 20.11.2006 р. «Про запровадження ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок3.Стоматологія» як складової частини державної атестації лікарів-інтернів, які навчаються в інтернатурі за спеціальністю «Стоматологія».
4. Військова стоматологія: підручник / А.М.Лихота, В.В.Коваленко.- К.: УВМА, АграрМедіаГруп, 2016.- 284 с.
5. Дитяча хірургічна стоматологія. Амбулаторний прийом: навч.посіб. для студ. та лікарів-інтернів / П.І.Ткаченко, С.О.Білоконь, О.В.Гуржій та ін.- ПРолтава, АСМІ, 2011.- 102 с.
6. Кириленко І.І. Захворювання слизової оболонки порожнини рота: навч.посіб./ І.І.Кириленко, І.В.Палійчук, М.М.Рожко. - К.:ВСВ «Медицина», 2016.- 352 с.
7. Куроєдова В.Д. Ортодонтія дитинства: навчальний посібник/ В.Д. Куроєдова, О.М. Макарова, К.Л.Трофименко.- Полтава, 2018.- 128 с.
8. Маланчук В.А. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія у двох томах. Том 2: підруч. [для студ. стомат. факультетів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації, лікарів-інтернів, хірургів-стоматологів, щелепно-лицевих хірургів-пластиків] / В.А. Маланчук, И.П. Логвиненко, Т.О. Маланчук. – К.: Логос, 2011.- 608с.
9. Маланчук В.О. Хірургічна стоматологія та щелепно-лицева хірургія у двох томах. Том 1: [підруч. для студ. стомат. факультетів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації, лікарів-

- інтернів, хірургів-стоматологів, щелепно-лицевих хірургів-пластиків] / В.О. Маланчук. – К.: Логос, 2011. – 669с.
10. Невідкладні стани у стоматологічній практиці: [навч. посібник для лікарів-інтернів і лікарів-курсантів закл. (факульт.) післядипломної освіти] / І.М. Скрипник, П.М. Скрипников, Л.Я. Богашова, О.Ф. Гопко. – К.: ВСВ Медицина, 2013.-224с.
  11. Нідзельський М.Я. Організація стоматологічної допомоги у військових частинах Міністерства оборони України / М.Я.Нідзельський, О.А.Писаренко, Н.В.Цветкова // Полтава, 2019.- 108 с.
  12. Нідзельський М.Я. Ортопедична стоматологія для лікарів-інтернів: навчальний посібник / М.Я.Нідзельський, Г.М.Давиденко, В.В.Кузнецов.- П.: ФОП Болотін А.В., 2016.- 358 с.
  13. Скрипников П.М. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина 1. Карієс та його ускладнення. Навчально-методичний посібник / Скрипников П.М., Удальцова К.О., Шинкевич В.І., Писаренко О.А., Хавалкіна Л.М., Тимошенко Ю.В., Геранін С.І.- Полтава, 2018.- 278 с.
  14. Скрипников П.М. Терапевтична стоматологія для лікарів-інтернів. Частина2. Хвороби пародонта та слизової оболонки порожнини рота. Навчально-методичний посібник / Скрипников П.М., Скрипнікова Т.П., Хміль Т.А., Ступак О.П., Дубина В.О., Шевченко В.К., Вітко Ю.М. - Полтава, 2018.- 327 с.
  15. Стоматологія: підручник: У 2 книгах. - Кн. 1: / [Рожко М.М., Попович З.Б., Куроєдова В.Д. та ін.; за ред. проф. М.М. Рожка. – К.: ВСВ «Медицина», 2013.- 872с.
  16. Стоматологія: підручник: У 2 книгах. - Кн. 2: / [Рожко М.М., Кириленко І.І., Денисенко О.Г. та ін.; за ред. проф. М.М. Рожка. – К.: ВСВ «Медицина», 2013.- 992с.
  17. Терапевтична стоматологія дитячого віку: Підручник для студентів стоматологічних факультетів, інтернів і стоматологів. Т.2 (видання друге, стереотипне) / Хоменко Л.О., Майданник В.Г., Голубева І.М., Остапко О.І., Біденко Н.В., Кривонос Ю.М. / За ред. проф. Л.О. Хоменко. - К.: Книга-плюс, 2017. - 328 с.
  18. Терапевтична стоматологія дитячого віку. Карієс зубів та його ускладнення: Підручник для студентів ВМНЗ III - IV рівнів акредитації стоматологічних факультетів, інтернів і стоматологів. Т.1 (видання друге, стереотипне) / Хоменко Л.О., Чайковський Ю.Б., Смоляр Н.І., Савичук О.В., Остапко О.І., Біденко Н.В., Голубева І.М., Москаленко А.М., Шматко В.І., Любарец С.Ф., Кононович О.Ф. та ін. / За ред. проф. Хоменко Л.О. - К.: Книга-плюс, 2016. - 432 с.
  19. Харьков Л.В., Яковенко Л.Н., Чехова І.Л. Хірургічна стоматологія дитячого віку. - К.: «Книга плюс», 2003.- 480 с.
  20. Шешукова О.В. Діагностика захворювань органів порожнини рота у дітей: Навчальний посібник / О.В.Шешукова, А.І.Падалка, К.С.Казакова. – Полтава, 2018.- 144 с.

11. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Accorinte Mde L., Loguercio A.D., Reis A. et al. Adverse effects of human pulps after direct pulp capping with different components from a total-etch, three-step adhesive system // Dent. Mater. 2005. Vol. 21. P. 599.
2. Accorinte Mde L., Loguercio A.D. Reis A. et al. Response of human pulp capped with a bonding agent after bleeding control with hemostatic agents // Oper. Dent. 2005. Vol. 30. P. 147
3. Accorinte M.L., Loguercio A.D., Reis A. et al. Response of human dental pulp capped with MTA and calcium hydroxide powder // Oper. Dent. 2008. Vol. 33. P. 488.
4. Accorinte M.L.R., Loguercio A.D., Reis A et al. Evaluation of two mineral trioxide aggregate compounds as pulp-capping agents in human teeth // Int. Endod. J. 2009. Vol. 42. P. 122.

5. Aeinehchi M., Eslami B., Ghanberiha M. et al. Mineral trioxide aggregate (MTA) and calcium hydroxide as pulp-capping agents in human teeth: a preliminary report // *Int. Endod. J.* 2003. Vol. 36.P. 225.
6. Aggarwal V., Miglani S., Singla M. Conventional apexification and revascularization induced maturogenesis of two non-vital, immature teeth in same patient: 24 months follow up of a case // *J. Conserv.Dent.* 2012. Vol. 15. N 1. P. 68-72.
7. Akashi G., Kato Hirai Y. Pathological study of pulp treated with chemicals after Er:YAG laser preparation // *Photomed. Laser Surg.*2006. Vol. 24. P. 698.
8. Al-Hezaimi K., Salameh 2., Al-Fouzan K. et al. Histomorphometric and micro-computed tomography analysis of pulpal response to three different pulp capping materials // *J. Endod.* 2011. Vol. 37. P. 507.
9. Alptekin T., Ozer E., Unlu N. et al. In vivo and in vitro evaluations of microleakage around Class I amalgam and composite restorations // *Oper. Dent.* 2010. Vol. 35. P. 641.
10. American Association of Endodontists: Glossary of endodontic terms, 8th ed. Chicago, 2012.
11. American Academy of Pediatric Dentistry, Clinical Affairs Committee, Pulp Therapy Subcommittee: Guideline on pulp therapy for primary and immature permanent teeth: reference manual 2012-13 // *Pediatr. Dent.* 2012. Vol. 34. P. 222.
12. Arruda R.A., Cunha R.S. Miguita K.B. et al. Scaling ability of mineral trioxide aggregate (MTA) combined with distilled water, chlorhexidine, and doxycycline // *J. Oral Sci.* 2012. Vol. 54.
13. Asgary S., Eghbal M.J. Treatment outcomes of pulpotomy in permanent molars with irreversible pulpitis using biomaterials a multi-center randomized controlled trial // *Acta Odontol. Scand.* 2013.
14. Asgary S., Eghbal M.J., Ghoddusi J. et al. One-year results of vital pulp therapy in permanent molars with irreversible pulpitis: an on-going multicenter, randomized, non-inferiority clinical trial // *Clin.Oral Investig.* 2013. Vol. 17. P. 431.
15. Asgary S., Moosavi S.H., Yadegari Z., Shahriari S. Cytotoxic effect of MTA and CEM cement in human gingival fibroblast cells: scanning electronic microscope evaluation // *NY State Dent. J.* 2012. Vol. 78.
16. Bal C., Alacam A., Tuzuner T. et al. Effects of antiseptics on pulpal healing under calcium hydroxide pulp capping: a pilot study // *Eur.J. Dent.* 2011. Vol. 5, P. 265.
17. Ballezio I., Marchetti E., Mummolo S. et al. Radiographic appearance of apical closure in apexification: follow-up after 7-13 years // *Eur. J. Paediatr. Dent.* 2006. Vol. 7. P. 29.
18. Barrieshi-Nusair K.M., Hammad H.M. Intracoronal sealing comparison of mineral trioxide aggregate and glass ionomer // *Quintessence Int.* 2005. Vol. 36. P. 539.
19. Barrieshi-Nusair K.M., Rudeimat M.A. A prospective clinical study of mineral trioxide aggregate for partial pulpotomy in cariously exposed permanent teeth // *J. Endod.* 2006. Vol. 32. P. 731.
20. Basturk F.B., Nekoofar M.H., Gunday M. et al. The effect of various mixing and placement techniques on the compressive strength of mineral trioxide aggregate // *J. Endod.* 2013. Vol. 39. P. 111.
21. Bjorndal L, Reit C., Bruun G. et al. Treatment of deep caries lesions in adults: randomized clinical trials comparing stepise vs direct complete excavation, and direct pulp capping vs partial pulpotomy // *Eur. J. Oral Sci.* 2010. Vol. 118. P. 290.
22. Bogen G., Chandler N.P. Vital pulp therapy / In: Ingle J.L, Bakan L.K. Baungartner J.C. (eds). *Ingle's endodonties*, 6th ed. Hamiton.Decker Ontario, 2008.
23. Bogen G, Chandler N.P. Pulp preservation in immature permanent teeth // *Endod. Topics.* 2012. Vol. 29. P. 191.